

Saul tot Koning Uitgeroepen

Hoewel Israël spoedig een koning zal hebben, maakt de Schrift duidelijk dat God een rol zal spelen in de verkiezing van de koningen en het reguleren van hun gedrag. In tegenstelling tot andere koningen zullen de koningen van Israël niet op eigen gezag heersen. De eerste koning lijkt, zoals het geval is voor zo velen van de leiders van Gods volk, een nogal onwaarschijnlijke keuze vanwege de serieuze gebreken in zijn karakter. Hij is feitelijk van de stam Benjamin, die nog niet zo heel lang geleden (vooral in geestelijke opzicht) in opstand was gekomen. Desondanks gebruikt God Saul om de eenwording van het Koninkrijk tot stand te brengen. Samuël beschrijft hier de details van het eerste selectieproces en de rol die hij hierin zelf speelt.

- 1 Sam. 8:1-5** ISRAEL VRAAGT OM KONING. Het geschiedde nu, toen Samuël oud geworden was, zo stelde hij zijn zonen tot richters over Israël. De naam van zijn eerstgeborenen zoon nu was Joël, en de naam van zijn tweeden was Abía; zij waren richters te Ber-séba. Doch zijn zonen wandelden niet in zijn wegen; maar zij neigden zich tot de gierigheid, en namen geschenken, en bogen het recht. Toen vergaderden zich alle oudsten van Israël, en zij kwamen tot Samuël te Rama; en zij zeiden tot hem: “Zie, gij zijt oud geworden, en uw zonen wandelen niet in uw wegen; zo zet nu een koning over ons, om ons te richten, gelijk al de volken hebben.”
- 1 Sam. 8:6-9** GOD GEEFT TOESTEMMING. Maar dit woord was kwaad in de ogen van Samuël, als zij zeiden: “Geef ons een koning, om ons te richten.” En Samuël bad den HEERE aan. Doch de HEERE zeide tot Samuël: “Hoor naar de stem des volks in alles, wat zij tot u zeggen zullen; want zij hebben u niet verworpen, maar zij hebben Mij verworpen, dat Ik geen Koning over hen zal zijn. Naar al de werken, die zij gedaan hebben, van dien dag af, toen Ik hen uit Egypte geleid heb, tot op dezen dag toe, en hebben Mij verlaten en andere goden gediend; alsoo doen zij u ook. Hoor dan nu naar hun stem; doch als gij hen op het hoogste zult betuigd hebben, zo zult gij hen te kennen geven de wijze des konings, die over hen regeren zal.”
- 1 Sam. 8:10-18** SAMUEL WAARSCHUWT ISRAEL. Samuël nu zeide al de woorden des HEEREN het volk aan, hetwelk een koning van hem begeerde. En zeide: “Dit zal des konings wijze zijn, die over u regeren zal: hij zal uw zonen nemen, dat hij hen zich stelle tot zijn wagen, en tot zijn ruiteren, dat zij voor zijn wagen henen lopen; en dat hij hen zich stelle tot oversten der duizenden, en tot oversten der vijftigen; en dat zij zijn akker ploegen, en dat zij zijn oogst oogsten, en dat zij zijn krijgswapenen maken, mitsgaders zijn wapentuig. En uw dochteren zal hij nemen tot apothekeressen, en tot keukenmaagden, en tot baksters. En uw akkers, en uw wijngaarden, en uw olijfgaarden, die de beste zijn, zal hij nemen, en zal ze aan zijn knechten geven. En uw zaad, en uw wijngaarden zal hij verdienen, en hij zal ze aan zijn hovelingen, en aan zijn knechten geven. En hij zal uw knechten, en uw dienstmaagden, en uw beste jongelingen, en uw ezelen nemen, en hij zal zijn werk daarmede doen. Hij zal uw kudden verdienen; en gij zult hem tot knechten zijn. Gij zult wel te dien dage roepen, vanwege uw koning, dien gij u zult verkoren hebben, maar de HEERE zal u te dien dage niet verhoren.”
- 1 Sam. 8:19-22** ISRAEL NEGEERT WAARSCHUWING. Doch het volk weigerde Samuëls stem te horen; en zij zeiden: “Neen, maar er zal een koning over ons zijn. En wij zullen ook zijn gelijk al de volken; en onze koning zal ons richten, en hij zal voor onze aangezichten uitgaan, en hij zal onze krijgen voeren.”
Als Samuël al de woorden des volks gehoord had, zo sprak hij dezelve voor de oren des HEEREN. De HEERE nu zeide tot Samuël: “Hoor naar hun stem, en stel hun een koning.”
Toen zeide Samuël tot de mannen van Israël: “Gaat heen, een iegelijk naar zijn stad.”
- 1 Sam. 9:1-5** SAUL ZOEKT ZIJN VADERS EZELINNEN. Er was nu een man van Benjamin, wiens naam was Kis, een zoon van Abíël, den zoon van Zeror, den zoon van Bechorath, den zoon van Afíah, den zoon eens mans van Jemini, een dapper held. Die had een zoon, wiens naam was Saul, een jongeling, en schoon, ja, er was geen schoner man dan hij onder de kinderen Israëls; van zijn schouderen en opwaarts was hij hoger dan al het volk.
De ezellen nu van Kis, den vader van Saul, waren verloren; daarom zeide Kis tot zijn zoon Saul: “Neem nu een van de jongens met u, en maak u op, ga heen, zoek de ezellen.” Hij dan

ging door het gebergte van Efraïm, en hij ging door het land van Salísa, maar zij vonden ze niet; daarna gingen zij door het land van Sáhalim, maar zij waren er niet; verder ging hij door het land van Jemini, doch zij vonden ze niet.

Toen zij in het land van Zuf kwamen, zeide Saul tot zijn jongen, die bij hem was: "Kom en laat ons wederkeren; dat niet misschien mijn vader van de ezalinnen aflate, en voor ons bekommerd zij."

1 Sam. 9:6-14 POGING OM ZIENER TE VINDEN. Hij daarentegen zeide tot hem: "Zie toch, er is een man Gods in deze stad, en hij is een geëerd man; al wat hij spreekt, dat komt zekerlijk; laat ons nu derwaarts gaan, misschien zal hij ons onzen weg aanwijzen, op denwelken wij gaan zullen."

Toen zeide Saul tot zijn jongen: "Maar zie, zo wij gaan, wat zullen wij toch dien man brengen? Want het brood is weg uit onze vaten, en wij hebben geen gave, om den man Gods te brengen; wat hebben wij?"

En de jongen antwoordde Saul verder en zeide: "Zie, er vindt zich in mijn hand het vierendeel eens zilveren sikkels; dat zal ik den man Gods geven, opdat hij ons onzen weg wijze." (Eertijds zeide een ieder aldus in Israëel, als hij ging om God te vragen: "Komt en laat ons gaan tot den ziener"; want die heden een profeet genoemd wordt, die werd eertijds een ziener genoemd.)

Toen zeide Saul tot zijn jongen: "Uw woord is goed, kom, laat ons gaan." En zij gingen naar de stad, waar de man Gods was.

Als zij oplommen door den opgang der stad, zo vonden zij maagden, die uitgingen om water te putten; en zij zeiden tot haar: "Is de ziener hier?"

Toen antwoordden zij hun, en zeiden: "Ziet, hij is voor uw aangezicht; haast u nu, want hij is heden in de stad gekomen, dewijl het volk heden een offerande heeft op de hoogte. Wanneer gijlieden in de stad komt, zo zult gij hem vinden, eer hij opgaat op de hoogte om te eten; want het volk zal niet eten, totdat hij komt, want hij zegent het offer, daarna eten de genodigden; daarom gaat nu op, want hem, als heden zult gij hem vinden."

Alzo gingen zij op in de stad. Toen zij in het midden der stad kwamen, ziet, zo ging Samuël uit hun tegemoet, om op te gaan naar de hoogte.

1 Sam. 9:15-17 GOD SPREEKT TOT SAMUEL. Want de HEERE had het voor Samuëls oor geopenbaard, een dag eer Saul kwam, zeggende: "Morgen omtrent dezen tijd zal Ik tot u zenden een man uit het land van Benjamin, dien zult gij ten voorganger zalven over Mijn volk Israëel; en hij zal Mijn volk verlossen uit der Filistijnen hand, want Ik heb Mijn volk aangezien, dewijl deszelfs geroep tot Mij gekomen is."

Toen Samuël Saul aanzag, zo antwoordde hem de HEERE: "Zie, dit is de man, van welken Ik u gezegd heb: 'Deze zal over Mijn volk heersen.'"

1 Sam. 9:18-27 SAMUEL ONTVANGT SAUL. En Saul naderde tot Samuël in het midden der poort, en zeide: "Wijs mij toch, waar is hier het huis des zieners?"

En Samuël antwoordde Saul en zeide: "Ik ben de ziener; ga op voor mijn aangezicht op de hoogte, dat gijlieden heden met mij eet; zo zal ik u morgen vroeg laten gaan, en alles, wat in uw hart is, zal ik u te kennen geven. Want de ezalinnen aangaande, die gij heden den derden dag verloren hebt, zet uw hart daarop niet, want zij zijn gevonden; en wiens zal zijn al het gewenste, dat in Israëel is? Is het niet van u, en van het ganse huis uws vaders?"

Toen antwoordde Saul, en zeide: "Ben ik niet een zoon van Jemini, van den kleinsten der stammen van Israëel? En mijn geslacht is het niet het kleinste van al de geslachten van den stam van Benjamin? Waarom spreekt gij mij dan aan met zulke woorden?"

Samuël dan nam Saul en zijn jongen, en hij bracht ze in de kamer; en hij gaf hun plaats aan het opperste der genodigden; die nu waren omtrent dertig man. Toen zeide Samuël tot den kok: "Lang dat stuk, hetwelk ik u gegeven heb, waarvan ik tot u zeide: 'Zet het bij u weg.'"

De kok nu bracht een schouder op, met wat daaraan was, en zette het voor Saul; en hij zeide: "Zie, dit is het overgeblevene; zet het voor u, eet, want het is ter bestemder tijd voor u bewaard, als ik zeide: 'Ik heb het volk genodigd.'" Alzo at Saul met Samuël op dien dag.

Daarna gingen zij af van de hoogte in de stad; en hij sprak met Saul op het dak. En zij stonden vroeg op; en het geschiedde, omtrent den opgang des dageraads, zo riep Samuël Saul op het dak, zeggende: "Sta op, dat ik u gaan late." Toen stond Saul op, en zij beiden gingen uit, hij en Samuël, naar buiten. Toen zij afgegaan waren aan het einde der stad, zo zeide Samuël tot Saul: "Zeg den jongen, dat hij voor onze aangezichten heenga"; toen ging hij heen; "maar sta gij als nu stil, en ik zal u Gods woord doen horen."

- 1 Sam. 10:1-8** BEVESTIGENDE TEKENEN VOOR SAUL. Toen nam Samuël een oliekruik, en goot ze uit op zijn hoofd, en kuste hem, en zeide: "Is het niet alzo, dat de HEERE u tot een voorganger over Zijn erfdeel gezalfd heeft? Als gij heden van mij gaat, zo zult gij twee mannen vinden bij het graf van Rachel, aan de landpale van Benjamin, te Zelzah; die zullen tot u zeggen: 'De ezalinnen zijn gevonden, die gij zijt gaan zoeken, en zie, uw vader heeft de zaken der ezalinnen verlaten, en hij is bekommerd voor ulieden, zeggende: "Wat zal ik om mijn zoon doen?"' Als gij u van daar en verder aan begeeft, en zult komen tot aan Elon-Thabor, daar zullen u drie mannen vinden, opgaande tot God naar Beth-El; één, dragende drie bokjes, en één, dragende drie bollen broods, en één, dragende een fles wijn. En zij zullen u naar uw welstand vragen, en zij zullen u twee broden geven; die zult gij van hun hand nemen. Daarna zult gij komen op den heuvel Gods, waar der Filistijnen bezettingen zijn; en het zal geschieden, als gij aldaar in de stad komt, zo zult gij ontmoeten een hoop profeten, van de hoogte afkomende, en voor hun aangezichten luiten, en trommelen, en pijpen, en harpen, en zij zullen profeteren. En de Geest des HEEREN zal vaardig worden over u, en gij zult met hen profeteren; en gij zult in een anderen man veranderd worden. En het zal geschieden, als u deze tekenen zullen komen, doe gij, wat uw hand vinden zal, want God zal met u zijn. Gij nu zult voor mijn aangezicht afgaan naar Gilgal, en zie, ik zal tot u afkomen, om brandofferen te offeren, om te offeren offeranden der dankzegging; zeven dagen zult gij daar beiden, totdat ik tot u kome, en u bekend make, wat gij doen zult."
- 1 Sam. 10:9-13** SAUL PROFETEERT. Het geschiedde nu, toen hij zijn schouder keerde, om van Samuël te gaan, Gibea veranderde God hem het hart in een ander; en al die tekenen kwamen ten zelve dage. Toen zij daar aan den heuvel kwamen, zie, zo kwam hem een hoop profeten tegemoet; en de Geest des HEEREN werd vaardig over hem, en hij profeteerde in het midden van hen. En het geschiedde, als een iegelijk, die hem van te voren gekend had, zag, dat hij, ziet, profeteerde met de profeten, zo zeide het volk, een ieder tot zijn metgezel: "Wat is dit, dat den zoon van Kis geschied is? Is Saul ook onder de profeten?" Toen antwoordde een man van daar, en zeide: "Wie is toch hun vader?" Daarom is het tot een spreekwoord geworden: "Is Saul ook onder de profeten?" Toen hij nu voleind had te profeteren, zo kwam hij op de hoogte.
- 1 Sam. 10:14-16** PLANNEN VOOR KONINGSCHAP NIET BEKEND GEMAAKT. En Sauls oom zeide tot hem en tot zijn jongen: "Waar zijt gijlieden heengegaan?" Hij nu zeide: "Om de ezalinnen te zoeken; toen wij zagen, dat zij er niet waren, zo kwamen wij tot Samuël." Toen zeide Sauls oom: "Geef mij toch te kennen, wat heeft Samuël ulieden gezegd?" Saul nu zeide tot zijn oom: "Hij heeft ons voorzeker te kennen gegeven, dat de ezalinnen gevonden waren"; maar de zaak des koninkrijks, waarvan Samuël gezegd had, gaf hij hem niet te kennen.
- 1 Sam. 10:17-25** SAUL ALS KONING GEKOZEN. Doch Samuël riep het volk te zamen tot den HEERE, te Mizpa. En hij zeide tot de kinderen Israëls: "Alzo heeft de HEERE, de God Israëls, gesproken: 'Ik heb Israël uit Egypte opgebracht, en Ik heb ulieden van de hand der Egyptenaren gered, en van de hand van alle koninkrijken, die u onderdrukten.' Maar gijlieden hebt heden uw God verworpen, Die u uit al uw ellenden en uw noden verlost heeft, en hebt tot Hem gezegd: 'Zet een koning over ons'; nu dan, stelt u voor het aangezicht des HEEREN, naar uw stammen en naar uw duizenden." Toen nu Samuël al de stammen van Israël had doen naderen, zo is de stam van Benjamin geraakt. Toen hij den stam van Benjamin deed aankomen naar zijn geslachten, zo werd het geslacht van Matri geraakt; en Saul, de zoon van Kis, werd geraakt. En zij zochten hem, maar hij werd niet gevonden. Toen vraagden zij verder den HEERE, of die man nog derwaarts komen zou? De HEERE dan zeide: "Ziet, hij heeft zich tussen de vaten verstoken." Zij nu liepen, en namen hem van daar, en hij stelde zich in het midden des volks; en hij was hoger dan al het volk, van zijn schouder en opwaarts. Toen zeide Samuël tot het ganse volk: "Ziet gij, dien de HEERE verkoren heeft? Want gelijk hij, is er niemand onder het ganse volk." Toen juichte het ganse volk, en zij zeiden: "De koning leve!" Samuël nu sprak tot het volk het recht des koninkrijks, en schreef het in een boek, en legde het voor het aangezicht des HEEREN. Toen liet Samuël het ganse volk gaan, elk naar zijn huis.

- 1 Sam. 10:26,27 Gibea** GEMENGDE REACTIES. En Saul ging ook naar zijn huis te Gíbea, en van het heir gingen met hem, welker hart God geroerd had. Doch de kinderen Belials zeiden: "Wat zou ons deze verlossen?" En zij verachtten hem, en brachten hem geen geschenk. Doch hij was als doof.
- 1 Sam. 11:1-11** SAUL TOONT LEIDERSCHAP. Toen toog Nahas, de Ammoniet, op, en belegerde Jabes in Gilead. En al de mannen van Jabes zeiden tot Nahas: "Maak een verbond met ons, zo zullen wij u dienen."
Doch Nahas, de Ammoniet, zeide tot hen: "Mits dezen zal ik een verbond met ulieden maken, dat ik u allen het rechteroog uitsteke; en dat ik deze schande op gans Israël legge."
Toen zeiden tot hem de oudsten van Jabes: "Laat zeven dagen van ons af, dat wij boden zenden in al de landpalen van Israël; is er dan niemand, die ons verlost, zo zullen wij tot u uitgaan."
Als de boden te Gíbea-Sauls kwamen, zo spraken zij deze woorden voor de oren van het volk. Toen hief al het volk zijn stem op, en weende. En ziet, Saul kwam achter de runderen uit het veld, en Saul zeide: "Wat is den volke, dat zij wenen?" Toen vertelden zij hem de woorden der mannen van Jabes.
Toen werd de Geest Gods vaardig over Saul, als hij deze woorden hoorde; en zijn toorn ontstak zeer. En hij nam een paar runderen, en hieuw ze in stukken, en hij zond ze in alle landpalen van Israël door de hand der boden, zeggende: "Die niet zelf uittrekt achter Saul en achter Samuël, alzo zal men zijn runderen doen." Toen viel de vreze des HEEREN op het volk, en zij gingen uit als een enig man. En hij telde hen te Bezek; en van de kinderen Israëls waren driehonderd duizend, en van de mannen van Juda dertig duizend.
Toen zeiden zij tot de boden, die gekomen waren: "Aldus zult gijlieden den mannen te Jabes in Gilead zeggen: 'Morgen zal u verlossing geschieden, als de zon heet worden zal.'" Als de boden kwamen, en verkondigden dat aan de mannen te Jabes, zo werden zij verblijd. En de mannen van Jabes zeiden: "Morgen zullen wij tot ulieden uitgaan, en gij zult ons doen naar alles, wat goed is in uw ogen."
Het geschiedde nu des anderen daags, dat Saul het volk stelde in drie hopen, en zij kwamen in het midden des legers, in de morgenwake, en zij sloegen Ammon, totdat de dag heet werd; en het geschiedde, dat de overigen alzo verstrooid werden, dat er onder hen geen twee te zamen bleven.
- 1 Sam. 11:12-15 Gilgal** SAULS KONINGSCHAP BEVESTIGD. Toen zeide het volk tot Samuël: "Wie is hij, die zeide: 'Zou Saul over ons regeren?' Geeft hier die mannen, dat wij hen doden."
Maar Saul zeide: "Er zal te dezen dage geen man gedood worden, want de HEERE heeft heden een verlossing in Israël gedaan."
Verder zeide Samuël tot het volk: "Komt en laat ons naar Gilgal gaan, en het koninkrijk aldaar vernieuwen." Toen ging al het volk naar Gilgal, en maakte Saul aldaar koning voor het aangezicht des HEEREN te Gilgal; en zij offerden aldaar dankofferen voor het aangezicht des HEEREN; en Saul verheugde zich aldaar gans zeer, met al de mannen van Israël.
- 1 Sam. 12:1-7** SAMUELS AFSCHIEDSREDE. Toen zeide Samuël tot gans Israël: "Ziet, ik heb naar ulieder stem gehoord in alles, wat gij mij gezegd hebt, en ik heb een koning over u gezet. En nu, ziet, daar trekt de koning voor uw aangezicht heen, en ik ben oud en grijs geworden, en ziet, mijn zonen zijn bij ulieden; en ik heb voor uw aangezicht gewandeld van mijn jeugd af tot dezen dag toe. Ziet, hier ben ik, betuigt tegen mij, voor den HEERE, en voor Zijn gezalfde, wiens os ik genomen heb, en wiens ezel ik genomen heb, en wien ik verongelijkt heb, wien ik onderdrukt heb, en van wiens hand ik een geschenk genomen heb, dat ik mijn ogen van hem zou verborgen hebben; zo zal ik het ulieden wedergeven."
Toen zeiden zij: "Gij hebt ons niet verongelijkt, en gij hebt ons niet onderdrukt, en gij hebt van niemands hand iets genomen."
Toen zeide hij tot hen: "De HEERE zij een Getuige tegen ulieden, en Zijn gezalfde zij te dezen dage getuige, dat gij in mijn hand niets gevonden hebt!"
En het volk zeide: "Hij zij Getuige!"
Verder zeide Samuël tot het volk: "Het is de HEERE, Die Mozes en Aäron gemaakt heeft, en Die uw vaders uit Egypteland opgebracht heeft. En nu, stelt u hier, dat ik met ulieden rechte, voor het aangezicht des HEEREN, over al de gerechtigheden des HEEREN, die Hij aan u en aan uw vaders gedaan heeft.
- 1 Sam. 12:8-15** Nadat Jakob in Egypte gekomen was, zo riepen uw vaders tot den HEERE; en de HEERE zond Mozes en Aäron, en zij leidden uw vaders uit Egypte, en deden hen aan deze plaats wonen.

Maar zij vergaten den HEERE, hun God; zo verkocht Hij hen in de hand van Sísera, den krijgsoverste, te Hazor, en in de hand der Filistijnen, en in de hand van den koning der Moabieten, die tegen hen streden. En zij riepen tot den HEERE, en zeiden: 'Wij hebben gezondigd, dewijl wij den HEERE verlaten, en de Baäls en Astharoths gediend hebben; en nu, ruk ons uit de hand onzer vijanden, en wij zullen U dienen.' En de HEERE zond Jerubbaäl, en Bedan, en Jeftha, en Samuël, en Hij rukte u uit de hand uwer vijanden rondom, alzo dat gij zeker woondet.

Als gij nu zaagt, dat Nahas, de koning van de kinderen Ammons, tegen u kwam, zo zeidet gij tot mij: 'Neen, maar een koning zal over ons regeren'; zo toch de HEERE, uw God, uw Koning was. En nu, ziet daar den koning, dien gij verkoren hebt, dien gij begeerd hebt; en ziet, de HEERE heeft een koning over ulieden gezet. Zo gij den HEERE zult vrezen, en Hem dienen, en naar Zijn stem horen, en den mond des HEEREN niet wederspanning zijt, zo zult gijlieden, zowel gij als de koning, die over u regeren zal, achter den HEERE, uw God, zijn. Doch zo gij naar de stem des HEEREN niet zult horen, maar den mond des HEEREN wederspanning zijt, zo zal de hand des HEEREN, tegen u zijn, als tegen uw vaders.

**1 Sam.
12:16-19**

Ook stelt u nu hier, en ziet die grote zaak, die de HEERE voor uw ogen doen zal. Is het niet vandaag de tarweoogst? Ik zal tot den HEERE roepen, en Hij zal donder en regen geven; zo weet dan, en ziet, dat uw kwaad groot is, dat gij voor de ogen des HEEREN gedaan hebt, dat gij een koning voor u begeerd hebt.”

Toen Samuël den HEERE aanriep, zo gaf de HEERE donder en regen te dien dage; daarom vreesde al het volk zeer den HEERE en Samuël.

En al het volk zeide tot Samuël: “Bid voor uw knechten den HEERE, uw God, dat wij niet sterven; want boven al onze zonden hebben wij dit kwaad daartoe gedaan, dat wij voor ons een koning begeerd hebben.”

**1 Sam.
12:20-25**

Toen zeide Samuël tot het volk: “Vreest niet, gij hebt al dit kwaad gedaan; doch wijkt niet van achter den HEERE af, maar dient den HEERE met uw ganse hart. En wijkt niet af; want gij zoudt de ijdelheden navolgen, die niet bevorderlijk zijn, noch verlossen, want zij zijn ijdelheden. Want de HEERE zal Zijn volk niet verlaten, om Zijns groten Naams wil, dewijl het den HEERE liefd heeft, ulieden Zich tot een volk te maken. Wat ook mij aangaat, het zij verre van mij, dat ik tegen den HEERE zou zondigen, dat ik zou aflaten voor ulieden te bidden; maar ik zal u den goeden en rechten weg leren. Vreest slechts den HEERE, en dient Hem trouwelijk met uw ganse hart; want ziet, hoe grote dingen Hij bij ulieden gedaan heeft! Maar indien gij voortaan kwaad doet, zo zult gijlieden, als ook uw koning, omkomen.”

CHRONOLOGIE EN COMMENTAAR

The Daily Bible, Copyright © 1984 Harvest House Publishers, Eugene, Oregon 97402

www.harvesthousepublishers.com

Met toestemming gebruikt. Nadruk en reproductie is in geen enkele vorm toegestaan.

BIJBELTEKSTEN

STATENVERTALING, Jongbloed-editie (1637-1888).

Public domain.